

Відгук

офіційного опонента

на дисертаційну роботу Нечипорук Оксани Василівни
на тему: «Формування інструментарію реалізації інвестиційної політики держави
в Україні», представленої на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка
та управління національним господарством

Актуальність обраної теми дослідження

Відмінною рисою сучасної інвестиційної політики України є вибіркове фінансування конкретних інвестиційних проектів на конкурсній основі, що забезпечує найбільший ефект при жорсткому обмеженні державних інвестиційних коштів. Тому стратегічно важливим для економічного розвитку України на сучасному етапі стає формування ефективного інструментарію реалізації інвестиційної політики держави.

У поточному управлінні прямими державними інвестиціями в Україні сформувалася важка дилема: регулювання інвестиційним розвитком здійснюється на бюджетній базі, яка постійно зменшується, в той час як потреба в інвестиційних ресурсах постійно зростає. В зв'язку з цим Указом Президента України «Про додаткові заходи щодо збільшення надходжень інвестицій в економіку України» визначено, що поліпшення інвестиційного клімату, і, як наслідок, зростання обсягу інвестицій в економіку України, є одним із пріоритетних напрямків діяльності Кабінету Міністрів України, центральних і місцевих органів виконавчої влади. Необхідність активізації державних інвестицій як засобу створення передумов для залучення вітчизняних та іноземних інвесторів усе частіше стає пріоритетом у стратегіях розвитку регіонів країни.

Таким чином, сучасна економічна ситуація в Україні вимагає глибокого вивчення проблем бюджетно-інвестиційного регулювання з урахуванням досягнень економічної науки, нагромадженого вітчизняного і світового досвіду. Тому актуальною вважається розробка інструментарію реалізації інвестиційної політики держави, формування системи взаємопов'язаних заходів щодо

регулювання інвестиційного ринку, які спрямовані на сприяння залученню інвестиційних ресурсів.

У зв'язку з цим постає нагальна потреба у формуванні інструментарію реалізації інвестиційної політики держави, що підтверджує актуальність та своєчасність вибору теми дисертації О. В. Нечипорук.

Слід зазначити, що дисертаційна робота виконана згідно з напрямками наукових досліджень, що проводилися у Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця та в Науково-дослідному центрі індустріальних проблем розвитку НАН України за темою №71-56 «Методичні засади гармонізації взаємодії підприємства із зовнішнім середовищем» (2017р., № державної реєстрації 0117U000428), в якій автором було проведено оцінку інвестиційної привабливості підприємств-емітентів та їх акцій на основі фундаментального аналізу, «Концепція управління в умовах транзитивної економіки» (2005 р., ДР № 0105U003089), у межах якої здобувачем проаналізовано стан фондового ринку України та обґрунтовано аналітичну базу дослідження; «Розроблення теоретико-методичного забезпечення управління підприємством та його підсистемами» (2006 р., ДР № 0106U005741), у межах якої здобувачем розроблено оцінку вартості цінних паперів, класифіковано види цінних паперів, розкрито концептуальні підходи до оцінки цінних паперів, обґрунтовано види, методи оцінки вартості та моделі аналізу цінних паперів; при виконанні науково-дослідної роботи у Науково-дослідному центрі індустріальних проблем розвитку НАН України за темою «Стратегування економічної політики для України» (2016-2018 рр., ДР № 0116U006999), в якій автором було розроблено ряд пропозицій та рекомендацій з питань формування та реалізації інвестиційної політики держави.

Завдання, що вирішуються в дисертаційній роботі, сформульовані коректно та відповідно до об'єкту й предмету дослідження. Подана дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списки використаних джерел (211 найменувань) і 3 додатки. Основний зміст дисертації викладено на 236 сторінках. Робота містить 80 таблиць і 40 рисунків.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Наукові положення, що знайшли своє висвітлення в дисертації, достатньо обґрунтовані, про що свідчить зміст дослідження, а також обсяги використаної наукової літератури та проаналізованої первинної статистичної інформації.

Дисертантом виконано ґрунтовний аналіз вітчизняних та зарубіжних наукових розробок з тематики дослідження, який визначається значною широтою охоплення (360 найменувань у сумі за списками використаних літературних джерел) та глибиною проробки теми дисертаційної роботи. Результати дослідження ґрунтуються на вивченні автором наукових праць зарубіжних та вітчизняних учених з проблематики реалізації інвестиційної політики держави і вибору інструментів подолання існуючих проблем; нормативно-правових та законодавчих актів України; даних статистичної звітності регіонів України; матеріалів міжнародних науково-практичних конференцій.

Запропоновані авторські рекомендації стосуються важливих аспектів формування інструментів реалізації інвестиційної політики держави в Україні. Висновки та пропозиції виступають як логічний підсумок виконаного дослідження, що містить відображення основних положень роботи та можливих напрямків їх конструктивного впровадження.

Про високий рівень обґрунтованості результатів дослідження свідчить використання загальновідомих наукових методів дослідження, таких, як теоретичне узагальнення – для визначення змісту понять: інвестиційна політика, інвестиційна політика держави; системного аналізу та синтезу – для дослідження складових механізму формування та реалізації інвестиційної політики держави, а також для створення аналітичної бази інвестиційних інструментів реалізації інвестиційної політики та розвитку адміністративних територій України; структурно-логічний – для розроблення структурної моделі формування концепції інвестиційної політики, а також структурно-функціональної схеми механізму формування та реалізації інвестиційної політики держави та складових механізму формування та реалізації інвестиційної політики; метод кластеризації – для групування регіонів за рівнями інвестиційної привабливості та за видами

економічної діяльності; абстрактно-логічний метод – для теоретичних узагальнень і формулювання висновків дослідження, графічний – для ілюстрації висновків, отриманих у результаті дослідження.

Достовірність та обґрунтованість наукових положень дисертаційної роботи, висновків та рекомендацій автора підтверджується їх апробацією на 5 міжнародних науково-практичних конференціях.

Дисертація добре структурована. Витримано логічну послідовність викладу теоретичних положень, підтверджених цікавим практичним матеріалом та узагальненнями наукових публікацій.

Повнота викладу основних результатів в наукових працях та авторефераті

Основні положення дисертаційної роботи викладені в опублікованих працях та авторефераті. За результатами наукових досліджень автором опубліковано 20 наукових праць загальним обсягом 10,81 ум. др. арк., особисто автору належить 10,81 ум. др. арк., серед яких: 3 розділи – у колективних монографіях, 12 статей – у наукових фахових виданнях, у тому числі 3 статті – у наукових фахових виданнях України, 4 статті – у наукових фахових виданнях інших держав та 5 статей – у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз, та 5 публікацій за матеріалами конференцій.

Опубліковані роботи виконані одноосібно, вони повністю відповідають встановленим вимогам і доводять до наукової громадськості результати наукового дослідження.

Автореферат за змістом відповідає дисертаційній роботі та повною мірою розкриває її основні положення, ступінь новизни розробок, теоретичне та практичне значення отриманих результатів. Матеріали автореферату та дисертації викладено чітко, послідовно, літературною мовою. Ілюстративний матеріал допомагає зрозуміти й оцінити основні ідеї роботи.

Основні наукові положення, висновки і рекомендації, що сформульовані у дисертації, їх новизна, рівень обґрунтованості

Дисертаційна робота містить такі результати, що відзначаються науковою новизною.

1. Аналітичне забезпечення визначення впливу різних джерел інвестування на обсяги реалізованої продукції за видами економічної діяльності, яке, на відміну від інших, на підґрунті результатів регресійного аналізу доводить неефективність використання певних інвестиційних джерел та дає змогу уникнути дисбалансу в інвестуванні, що сприятиме рівномірному розвитку економічної системи держави.

Суть результату полягає в авторському визначенні впливу різних джерел інвестування на обсяги реалізованої продукції за видами економічної діяльності. За допомогою багатофакторного кореляційно-регресійного аналізу та побудови економіко-математичних моделей доведено наявність тісних взаємозв'язків між показником обсягів реалізованої продукції, як результативною ознакою адміністративної території, та обсягами внутрішніх, зовнішніх, а також іноземних інвестицій. Це дозволило виявити наявність проблем дисбалансу інвестування регіонів та дало змогу сформулювати аналітичну базу для прийняття рішень щодо інвестиційної привабливості економіки України.

2. Методичний підхід до визначення напрямів інвестиційної політики держави виходячи зі специфіки її адміністративних територій, який, на відміну від існуючих, передбачає кластеризацію адміністративних областей країни за спільними ознаками, вибір типопредставника кожної групи та побудову моделей впливу різних джерел інвестування на певні види економічної діяльності для обраної групи регіонів, що дає змогу корегувати інвестиційні пріоритети в залежності від стану економіки.

Суть результату полягає в проведенні кластеризації регіонів України на основі трьох показників, що дало змогу виокремити серед усіх регіонів України найбільш інвестиційно привабливі як для внутрішніх інвесторів так і для іноземних інвестицій. На основі застосування сучасних методів кластерного та регресійного аналізу оцінено інвестиційну привабливість кожного виду

економічної діяльності по групах регіонів згідно утворених кластерів.

3. Класифікація інструментів державної інвестиційної політики, в якій, на відміну від інших, виокремлено інструменти опосередкованого впливу, зокрема: прискорену амортизацію, кредитні пільги, регуляторні заходи на ринку інвестицій та фондовому ринку, що дало змогу узагальнити та систематизувати інструментарій реалізації інвестиційної політики держави у регіональному та галузевому розподілі.

Суть результату полягає узагальненні та систематизації інструментів державної інвестиційної політики та виокремленні інструментів опосередкованого впливу.

4. Організаційний підхід до вибору інструментарію реалізації інвестиційної політики держави, який узагальнює інструменти реалізації інвестиційної політики держави і дає змогу розподілити їх на універсальні та специфічні, а також визначити досвід яких країн доцільно імплементувати у практику в Україні.

Суть результату полягає в узагальненні інструментів інвестиційної політики держави та розподілі їх на універсальні та специфічні, а також у визначенні можливостей імплементування досвіду ряду країн світу в інвестиційну практику в Україні.

5. Визначення сутності та змісту поняття «інвестиційна політика держави», як комплексу взаємопов'язаних цілей та пріоритетів розвитку інвестиційної сфери, а також комплексу заходів, методів та інструментів їхньої реалізації.

Суть результату полягає у визначенні інвестиційної політики держави як важливої складової її економічної політики, а також у її направленості на забезпечення інвестиційної привабливості регіонів.

6. Методичний підхід до визначення стану інвестиційної діяльності в економіці країни у регіональному розрізі, що дає змогу сформуванню аналітичну базу для прийняття рішень щодо інвестиційної привабливості економіки України.

Суть результату полягає у визначенні стану інвестиційної діяльності в економіці країни у регіональному розрізі, методичний підхід містить у підґрунті багатofакторні моделі, що доводять наявність зв'язків між показником обсягів

реалізованої продукції як результативною ознакою адміністративної території та обсягами внутрішніх, зовнішніх, а також іноземних інвестицій,

Теоретичне значення виконаної дисертаційної роботи

Теоретичне значення виконаної дисертаційної роботи полягає у формулюванні основних положень щодо удосконалення процесів формування інструментарію реалізації інвестиційної політики держави в Україні. Широке використання автором наявного досвіду щодо означеного завдання дозволило обґрунтувати методичне забезпечення оцінювання стану та проблем формування інструментарію реалізації інвестиційної політики держави. Це відображено в елементах наукової новизни, які розкривають авторський науковий внесок у реалізацію поставлених завдань. Теоретичну цінність має подальший розвиток визначення сутності та змісту поняття «інвестиційна політика держави», організаційний підхід до вибору інструментарію реалізації інвестиційної політики держави, удосконалена класифікація інструментів реалізації державної інвестиційної політики.

Практичне значення результатів дослідження

Обґрунтовані в дисертації теоретичні положення та розроблені методичні підходи доведено до рівня практичних рекомендацій, які можуть бути використані для удосконалення процесу формування інструментарію реалізації інвестиційної політики держави та збагатять методичну і організаційну базу розробки ефективних інструментів подолання нагальних проблем в Україні.

Впровадження наукових здобутків, представлених у дисертації, дозволить:

– удосконалити аналітичне забезпечення визначення впливу інвестиційних інструментів на економічні результати за видами економічної діяльності в регіонах України;

– визначити напрями інвестиційної політики держави виходячи зі специфіки адміністративних територій;

– сформулювати аналітичну базу для прийняття рішень щодо пріоритетності

вибору певного регіону для інвестування;

– удосконалити аналітичне забезпечення визначення впливу інвестиційних інструментів на економічні результати за видами економічної діяльності в регіонах України, що дасть змогу уникнути дисбалансу в інвестуванні регіонів та видів економічної діяльності і, в свою чергу, сприятиме розвитку всіх регіонів України.

Прикладні результати дисертаційної роботи впроваджені у практичній діяльності Регіонального відділення Всеукраїнської громадської організації «Український союз промисловців і підприємців» Об'єднання промисловців і підприємців Харківської області (довідка № 343/1/2 від 15.09.2020 р.) та відділу проблем науково-технічного і економічного прогресу регіону Північно-Східного наукового центру НАН і МОН України (довідка № 01-06/69 від 09.09.2020 р.)

Дискусійні положення та недоліки дисертаційної роботи

Позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих дисертантом результатів, слід відмітити ряд дискусійних положень та недоліків і висловити окремі зауваження:

1. Автору слід було виконати групування основних нормативних актів регулювання інвестиційної діяльності за певними ознаками їх спрямованості, що б значно полегшало пошук відповіді на питання достатності нормативного забезпечення процесів реалізації інвестиційної політики держави, (табл. 1.1, с. 38-39).

2. Дискусійною є запропонована автором схема складових механізму формування та реалізації інвестиційної політики (рис. 2.2, с. 153), оскільки, виходячи з її змісту, це алгоритм реалізації інвестиційної політики держави. Крім того, етап формування стратегії щодо джерел інвестування має бути наступним після визначення цілей, а загальна концепція інвестиційної політики має бути сформована по результатах аналізу поточного стану економічної системи.

3. Не коректним вбачається визначення автором місця інвестиційної політики в економічній політиці держави (рис. 2.3, с. 154), адже економічна

політика держави включає перш за все соціальну та регіональну політику, а на наступному рівні: промислову, фінансову, інвестиційну, бюджетну й цінову.

4. Дискусійним є вибір автором показника обсягів реалізованої продукції у якості залежної змінної у ході реалізації аналітичного забезпечення визначення впливу різних джерел інвестування на економіку адміністративних областей України, адже не всім видам економічної діяльності властивий цей показник.

5. Автору доцільно було розробити методичні рекомендації щодо розподілу державних інвестицій по регіонах України за видами економічної діяльності виходячи з отриманих результатів, (с. 233, табл. 3.46).

6. Не достатньо обґрунтованим вбачається вибір типопредставника кожної групи адміністративних областей України у складі методичного підходу до визначення напрямів інвестиційної політики держави виходячи зі специфіки її адміністративних територій, оскільки кожна адміністративна область має певні особливості.

Втім, вказані недоліки і зауваження не носять принципового характеру і не впливають на загальну позитивну оцінку представленої роботи. Дисертація О. В. Нечипорук є істотним внеском у вирішення актуальних завдань щодо формування інструментарію реалізації інвестиційної політики держави в Україні.

Загальна оцінка дисертаційної роботи та її відповідність встановленим вимогам

Дисертаційна робота О. В. Нечипорук є самостійною, завершеною науковою працею, в якій отримані нові наукові результати, що в сукупності вирішують складне науково-прикладне завдання теоретичного узагальнення і розробки методичного забезпечення та практичних рекомендацій щодо формування інструментарію реалізації інвестиційної політики держави в Україні.

За актуальністю обраної теми, науковою новизною і практичним значенням отриманих результатів, змістом і оформленням автореферат та дисертація на тему «Формування інструментарію реалізації інвестиційної політики держави в

Україні» відповідають вимогам, що висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук відповідно до пп. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», що затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами). Автор дисертації, Нечипорук Оксана Василівна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент,
завідувачка кафедри
національної економіки,
маркетингу та міжнародних
економічних відносин
Класичного приватного університету
д.е.н., професор

О. Л. Гальцова

